

Карло Радек.

ЯК БУЛА ВІНАЙДЕНА НІМЦЯМИ БОЛЬШЕВИЦЬКА БАКЦИЛЬ І ЯК ГЕНЕРАЛ ЛЮДЕНДОРФ ПЕРЕВІЗ ТІ В РОСІЮ.

Тов. Суварін просив мене написати на сю тему, яка дуже цікавить Францію, для святого числа "Іманіте".

Я з охотою згодився на цю прохоту і сподіюся, що се оповідає цікаве не лише для французьких робітників.

Відносно-ж розділку бакциль, то про-ню писало ся много літ-тому назад. Джемс Гільом, старий приятель Бакуніна і переписувачий за ним Ласкіна, не раз оповідав, як старинний тевтоп Карл Маркс виплюдив на світ божий большевицьку бакциль. А так як він був чоловіком лукавним і хотів скрити німецький характер комунізму, — то він виготовив його з ріжнього роду складних частин. Він взяв науку англійських економістів, класиків, історичний досвід французької революції, використав результати ідейної роботи французьких утопістів і розтовпив їх разом в горнілі німецької філософії. Ви-ж знаєте, що "бош" ніколи не є оригінальним, він лише хитрий, і завсігда з чортівським мистецтвом творить з ріжних частин чужого винаходу щосьдуже добре користе "бобизмови".

Що було даліше з большевицькою бакцилем, яку виплюдив "бош" Маркс, що з нею відбувалось протягом 67-ми літ від часу її відкриття — також відомо. Воно спокійно жила в книжках і нікому не шкодила. І тільки, коли війна дуже затягнулася і ген. Людендорф не знав, як з неї видалити, він перевіз беззахисну бакциль в Росію. Правда, він зробив се на домагане самих снх беззахисних звірів.

Як відомо, в марті 1917 року вибухнула в Петрограді революція. Если ви прочитаете тепер "Тан", "Матен" або лондонський "Таймс" з тих часів, ви побачите, що ся революція не представляла дуже страшною. Навпаки. Се була зовсім, зовсім прилична патріотична революція, корисна для союзників. Може бути, в дійсності, се не було згідно з правдою, але, в кождім разі, так повідомлялось в тих газетах, котрі ми, комуністи, читали в Швайцарії.

Плохі, такі як ми є і були, ми заявили, що існують вешні цілі, для котрих російські робітники можуть проливати свою кров, чим інтереси світового капіталу і інтереси союзників. Російські большевики хотіли якою-б то не було ціною дістатись до Росії для того, щоби взяти участь в революції. Але яким шляхом могли ми туди дістатись? Ми знали дуже добре, що не дивлячись на удавано радісні заяви преси союзників, поінтія англійського і французького правительств про російську революцію і про її побіду ріжнілись від наших поінтія. І завдяки сему, переїзд через Англію і Францію нам здавав ся чистою утопією. Той самої думки був і тресований революціонер-Мартов, до котрого належала думка про те, щоби Петроградський Совіт Роб. Селян. Депутатів зажадав позволення від Англії і Франції на наш переїзд; а вразі, если-б ся спроба не адала ся, поспробувати добитись позволення на переїзд від Німеччини. Ленін, котрий як всім відомо, є скептиком, не вірив в отримане позволення ні від союзників, ні від Німеччини. Він цілком був захоплений думкою про нелегальний переїзд через Німеччину. Він жадав, щоби ми дістали для него і Зіновева нелегальні шведські паспорти.

Ми сказали йому, що ані він, ані Зіновев по шведські не говорять. Повний відчаю, він просив нас дістати два паспорти для німців. Але так як ми сумнівались, щоби ми найшли в шведській партії двох німців, котрі до того і своїми зовнішніми прикметами були-б подібні до Леніна і Зіновева, то ми дійсно рішили висунути, чи не можна-б здійснити предло-

ження Мартова. Мартов телеграфував до Чхеїдзе, тодішнього президента Петроградського Совіту Р.С.Д., а я в присутності Павла Леві, який був тоді в Швайцарії, говорив з кореспондентом "Франкфурт Цайтунг", — если не помиляюсь, — з д-рой Дайнгартом, про те, чи не може він запитати німецького амбасадора Ромберга про можливість згоди зі стороною німецького правительств на переїзд російських політичних емігрантів через Німеччину. Коли він повідомив нас, що Ромберг згодив ся на переговори з нами, то ми для сеї цілі уповноважили Роберта Гріма.

Ми дали йому писемну інструкцію. В ній жадали перепускати для всіх емігрантів, котрі хочуть їхати, без усуненя котрого-б то не було з них німецьким правительством. Ми жадали, щоби тільки комітету, обраному самими відвідаючими, належало право контролю спису відвідаючих, і щоби німецьке правительтво підчас нашого переїзду не робило спроб вступити з нами в аносію. Зі своєї сторони ми обіцяли зробити все як для полєкшення положеня німецьких воєноплінників в Росії, так і для прискореня поверненя інвалідів з Росії. Роберт Грім мав розмову з Ромбергом і повідомив, що хоч Ромберг дуже був здивований поставленими нами жаданнями, однак, телеграфічно повідомив про них Берлін. Так як і тоді вже виникли у нас деякі сумніви відносно Гріма, то ми предложили йому втягнути для дальших переговорів Фріца Плятена.

Грім відхилив, побіжкоючись на те, що при дальших переговорах з Ромбергом можуть бути порушені і більші справи, і що Фріц Плятен, хоч і добрий революціонер, але плохий дипломат. Ся замітка заставила нас зовсім відмовитись від усуду Гріма, не тому, що ми уявляли його чоловіком політично нечесним, але ми знали, що він дуже честолюбивий, стремить грати велику політичну роль, і ми бояли ся, що він може використати переговори про усевія переїзду також для переговорів і про мир, при чім могло виникнути поінтія, що за його спиною стоїть ми. Дальші переговори вів Фріц Плятен і ми були певні, що сеї "невежливі", прямиї, товариші не вжне ніяких дипломатичних штук. Проминуло немного часу і Ромберг, від імени німецького правительств, згодив ся на наші жадання. Нам, розумієть ся, було зовсім ясно, що німецьке правительтво готуєть ся спекулювати на сій історії, думаючи, що після приїзду до Росії ми будемо працювати на користь мира. В своїм же власнім краю воно сподівалось само сівранитись з мирними тенденціями.

Сі комбінації нас мало займали, так як ми знали, що если революція в Росії-б прибере пролетарський характер, то вплив її відібеть ся далеко за границями Росії.

Таким робом все було готове до відїзду. Група-Мартова мала принципіальні переченя проти поїздки, вона ждала се на відповідь від Чхеїдзе, щоби заасекурувати себе в будучині від докорів, з якої-б то сторони вони не походили. Мартов ніколи не робить революції без того, щоби не запевнити себе нотаріальним удостоверенем, що инакше він не міг поступити. Так готувались ми до відїзду. Ми знали, що переїзд через Німеччину викличе цілий ряд докорів на адресу большевиків.

Ленін числив ся навіть з можливістю політичного процесу, і всі учасники поїздки повинні були підписати заяву про те, що їм відома можливість такої небезпеки. Але нішого виходу у нас не було. Було ясно, що ні Англія, ні Франція не перепустять нас

через свої границі. Се наше предложене потвердилося. Всі спроби Чхеїдзе в сім напрямі не привели нідо яких результатів і через два тижні після нас група Мартова переїхала через Німеччину. Треба було зібрати документи, які відносились до поїздки і копії з них лишити за границею. Лоріє з Франції, Леві з Німеччини, Бронський з Польщі і Плятен з Швайцарії підписали протокол про усевія нашої поїздки. Я говорю — ми, так як також і я, хоч і не Росіяни, а польська овечка з габсбургської череди, повинен був також тайно передертись через Німеччину, звідки зносини з Петроградом були декши, чим з Швайцарії, поклопотати ся тим, щоби большевицька бакциль, транспортована Людендорфом в Росію, знайшла на зав дорогу в Німеччину.

Легально я не міг переїхати, лишалося нелегально разом з російським поїздом передертись через Німеччину. Закінчивши свої роботи в Берні, ми виїхали в Ціріх, де ми прийняли останні привітні наших приятелів, і послідні прокляття патріотів і відїхали в Німеччину.

І. Був вже вечер, коли наш поїзд прибув на пограничну станицю. Нас було сорок осіб з дітьми і багажем. Німецька погранична сторожа стрінула нас і відієдна на таможню; Після умовин, ні наші папери, ні наш багаж не повинні були підпасти контролю. Лишалося тільки перечислити нас, для якої цілі мужчини і жєнщини згрупувались в ріжних вузлах кімнати. Посередній кімнати, на столі стояв п'ятилітній білокурій горожанин Мойсєєв і його жінка, який був власністю одної з товаришок з Бунду. Не можна сказати, щоби наш настрій в ту хвилину був особливо піднятий. Тонка, нервова система дитини відчувала, що відбувають ся щось надзвичайного. Оглянувши всіх кругом, дитина спитала звичайною живіською мовою, від котрої, як всім відомо і походить німецька мова: "Мамо, що се тут відбувають ся?"

Се питане, залунавше в тишій, розвіяло наш напружений стан. Ми всіли у вагоні, причім організаторські спосібности російських емігрантів запанували в повній мірі. Проминуло досить много часу, поки кождий найшов свою ногу і примістив ся. І тоді потяг рушив. Нам було дано два вагони; одне купе занимали супроводжувачі німецької офіцери, з котрими Фріц Плятен, як перший дипломатичний представник "будучої Совітської Росії", вів зносини. На одній із стайчій ми дістали маленькі котлети, котрі зовсім не говорили про блєсучий стан продовольчої справи в Німеччині, і за котрі ми заплатили по 2 марки, що тоді нам здавалось дуже великою сумою. Підчас поїздки серед нас панувало велике оживлене. Сипались шутки, велісь політичні суперечки, і тільки один Сокольников сидів в здержаній позі поважлиого чужинця.

Вечером запанувала така веселість, що Ленін, присвоївши собі виконавчу владу, загрози розлучити мене з одною товаришкою, імени котрої я тут не назву, — если сміх не заперестане. Великі труднощі викликала також питане про користоване ізольованими кімнатами, так як іза присутності дитій заборонено було курити в купе, і курячі все перещкаждали тим, хто хотів користати сими кімнатами. Нарешті, се питане було вирішене виробленем карток А і Б, причім ті, що мали картки А користали перевагою. З історичною точністю трудно установити, хто був великий ініціатор сего діла. Рано прийшов Плятен з відомістю, що в поїзду є Янсен, котрий на "німецькій землі" хоче нас привитати від імени центральної комісії німецьких профсоюзів. Було ясно, що справа йде про спробу нащупати ґрунт зі сторони хитрого лиса Лєгіна, і що Первус (інтернаціональний шпїон) також не зовсім не вмішаний до сеї справи, так як

Янсен був не тільки дипломатом при особі Лєгіна, а головним агентом Парвуса (у всіх відносинах). Ми відмовились від побаченя, Плятен взяв в Янсену для нас газети і відвів його в офіційське куде, де він найшов собі притулок. Для мене ся історія закінчилась дуже сумно.

Через небезпеку, що Янсен може мене пізнати, мене сховали за барикадою зі скринь, де я перебув довший час, читаючи газети, котрі приніс нам Янсен.

В Франкфурті-над-Меном німецькі жовіри, які находились на стайці, дізнались, що в поїзду є російські революціонери. Вони прорвали кордон із шпїонів і проникли в наш вагон, кождий з двома шклянками пива в руках. Пиво оказалося дуже плохим. Видно вже було, що німецькому добротворив приходить кінець. Але жовіри були добрими хлопцями і ставили нам тільки одне питане: коли вже настане мир? З розговорів виявилось, що більша часть з них належить до шайдеманівської партії, що бувають дуже сумним. В Берліні наш вагон окружили шпїони, які стерегли доти, доки потяг не відїхав. Нарешті ми на кораблі. Голодні, ми накиннулись на шведську їду. Був гарний день, з моря дув свіжий вітрець. Ленін бігав по палубі і все питав, чи не поїснів, у него ніс, що після спогереження матросів, мало бути признаком близької внутрішньої бурі. Але все обійшло ся спокійно. Ми отримали радіоелеграму, яка сповідала, що в шведській порті чекають нас Галєвський і секретар шведської партії т. Штурм. Так се в дійсності і було. Але нас чекало ще більше задоволене. Шведські товариші замовили гарну вечеру, котру сорок "бакциль" зніщили з неможливою скорістю. Кельнери ресторану дивились на нас, як на банду варварів. Відтак ми пішли на станицю, на другий день рано були вже в Штокгольмі.

У нас не було ще тоді статистичного бюра. Тому я не можу сказати, скільки разів ми фотографувались. В Швеції взагалі сидіють цілий день. Я не можу сказати скільки разів ми фотографувались. В Швеції взагалі сидіють цілий день. Я не можу сказати скільки разів ми фотографувались. В Швеції взагалі сидіють цілий день. Я не можу сказати скільки разів ми фотографувались.

Встановивши ся з приходою Німців зовнішній вигляд порядку і спокою тільки на якийсь час міг прикрити глибокий рух, який охопив робітників і особливо селянські маси. Замітивши Центральну Раду гетьманський режим з його карними експедиціями, зарозумілими поміщиками, гульбою "варшави", остаточно викрились повстанський рух, який охопив сільські райони. Висхідний рух, який охопив сільські райони. Висхідний рух, який охопив сільські райони.

В Штокгольмі тоді жив Воронський, теперішній совітський посол в Римі, і Ганецький, посол в Ридзі. Я, австрійський підданий, не міг їхати в Росію. Тому я разом з ними лишив ся в ролі заграничних представників.

Тут ми отримали 300 шведських корон, котрі, правдоподобно, якраз були тою величезною сумою, яка фігурувала у всіх оповіданях французьких патріотів, в виді німецького, золотого фонду, на російську революцію. Протягом сім місяців, котрі ми провели в Штокгольмі за великою інтернаціонально-пропагандовою роботою, ми не отримали ні з Петрограду ні туди не післали ні одної копійки.

Війна родить війну. Ми докладали всіх зусиль, щоби донесення "Правди" і "Вістника Російської Революції" містились в буржуазній пресі, за що дуже поплачувалося.

Вечером Ленін з товаришами вїхав в Росію. Його прощали шведські товариші. Коли потяг вже рушав, якийсь російський патріот виголосив патетичну промову, в котрій переконував Леніна не робити шкоди Росії. Але Ленін не дослухав кінця сеї промови, так як потяг відходив вже від стайці і тому зорганізував Жовтєву революцію. Так часто в історії малі причини викликають великі наслідки.

БОРІТЬБА ЗА РАДЯНСЬКУ ВЛАДУ НА ХЕРСОНЦІНІ.

Україна, а з окрема Херсонщина, о много пізнійше усвоила всі політичні зміни, які відбувались на півночі. Радянської Федерації.

Херсонщина пережила свій Жовтєв в січні 1918 року. Майже одночасно з заняттям Київ революційними відділами петроградських робітників Одеса, Миколаїв і Херсон були завойовані з внутрі повстанними робітниками і жовірами. Але радянській владі, освободившій пролетаріат і селянство від панованя куркульсько-шовіністичної Центральної Ради, не вдало ся на якийсь час вкріпити ся на Україні. На початку марта Херсонщина підпаде під владу австрійсько-німецьких окупантів.

Іменно на Херсонщині німецьким імперіалістам прийшло ся вперше наткнутись на стійкий опір пролетаріату, хоч се спізнаного всеї глибокої Жовтєвої революції, але інстинктивно до неї стремішшого і її відданого. Миколаївський пролетаріат, піднявши прапор повстаня проти чужої земної контрреволюції, протягом 4-5 днів вів кроваві бої на вулицях за добре уоруженими і організованими військами кайзера. Одночасно підняли оружье повстане перебувавші в Херсоні фронтовики, які заставили окупантів навіть на якийсь час опустити місто. Як одне, так і друге повстаня були здавлені з неймовірною жорстокістю.

Встановивши ся з приходою Німців зовнішній вигляд порядку і спокою тільки на якийсь час міг прикрити глибокий рух, який охопив робітників і особливо селянські маси. Замітивши Центральну Раду гетьманський режим з його карними експедиціями, зарозумілими поміщиками, гульбою "варшави", остаточно викрились повстанський рух, який охопив сільські райони.

Встановивши ся з приходою Німців зовнішній вигляд порядку і спокою тільки на якийсь час міг прикрити глибокий рух, який охопив робітників і особливо селянські маси. Замітивши Центральну Раду гетьманський режим з його карними експедиціями, зарозумілими поміщиками, гульбою "варшави", остаточно викрились повстанський рух, який охопив сільські райони.

Встановивши ся з приходою Німців зовнішній вигляд порядку і спокою тільки на якийсь час міг прикрити глибокий рух, який охопив робітників і особливо селянські маси. Замітивши Центральну Раду гетьманський режим з його карними експедиціями, зарозумілими поміщиками, гульбою "варшави", остаточно викрились повстанський рух, який охопив сільські райони.

Встановивши ся з приходою Німців зовнішній вигляд порядку і спокою тільки на якийсь час міг прикрити глибокий рух, який охопив робітників і особливо селянські маси. Замітивши Центральну Раду гетьманський режим з його карними експедиціями, зарозумілими поміщиками, гульбою "варшави", остаточно викрились повстанський рух, який охопив сільські райони.

Ось правда про подорож большевиків до Німеччини в так звані "запльомбовані" потягу, котрий, в дійсності, був без пльомб.

І если-б я навіть став перед судом союзників, котрий все жде Вільгельма (яке не жде. — ред. "У.Р.В."), я не міг би нічого більше додати.

сильна підпольна організація під прапором комуністичної партії. Початок німецької революції застав тому працюючі маси по цілій Україні зовсім підготованими до пролетарської революції з Петлюрою на чолі примушені були всюди віддати владу повстанним робітникам і селянам, піднявши прапор боротьби за владу Рад.

На Херсонщині в цілости сеї процес перейшов менш бурливо, чим в інших місцях. Цілковитий розклад петлюрівських частин, повна відсутність в них дисципліни, безпиреставні насильства і грабїжі, які вони чинили, нарешті зрада Петлюри повстанському отаману Грігорієву, який проголосив себе в січні 1919 року прихильником радянської влади — все се сприяло ростови пролетарської самосвідомости, а значить і легкості перевороту.

До того часу тільки одна Одеса і доколичний район, які попали в грудні 1918 р. під владу французько-добровольського десанту, і Тераспольський повіт, який був під владою петлюрівців, не були заняті радянськими військами. Однак, двомісячна боротьба напів одних червоних повстанців з зовні і одеського пролетаріату із внутрі примусила французьких генералів до галєбної втечі. Жовіри їх армії, робітники і селяни "свобідної" Франції і далекої Синєгалії, протягнули братерську руку одеським пролетарям і вивели червоний прапор повстаня. Червона ставка антанті зїстала побита.

Контрреволюція на Україні зїстала розгромлена. Однак, ідеї соціалістичної революції ще-недостаточно проникли, до того часу в свідомість працюючих, і особливо селянства, темного, ще не позбувшого ся петлюрівщини і плеканого провокаційними оповіданями білогвардійських агентів. Починаєть ся цілий ряд куркульських повстань, які піддержу-

вала рядова маса отуманеного селянства. Отаман Грігорієв, який без сумніву мав звязи з білогвардійцями, видає свій відомий "універсал", яну теревенно про якусь "нову радянську владу", творену ним самим, і піднімає повстане проти Радянської Республіки. На Херсонщині в руки бандитів попадають: Елісаветград, Миколаїв і Херсон, де розбещені грігорієвські відділи устроють ряд кровавих погромів.

Грігорієвський бунт зїстав здавлений. Однак, не він відтягнув всю нашу увагу від фронту і дав можливість білогвардійцям прорватись в глибину України. Загальний розвал і дезорганізація, викликані повстанцями і скорим наступом Денікіна, заставляють радянську владу опустити майже цілу Україну, а разом з нею і Херсонщину.

Від серпня 1919 року по січень-лютий 1920 р. Херсонщина є під владою трохколоврового прапору. Темна політична реакція, тисячі робітничих жертв, смертні карні і тортури, грабїжі і насильства, снекуляційні шахраїства, голод і страхіте піврічного панованя контрреволюції остаточно їскрі пляють працюючих в їх симпатії до радянської влади. Очічене Україною від білогвардійських банд відбуваєть ся дуже скоро — при змочі повстанських селянських відділів, тепер на тяжким досвіді пізнавших ціну обіцянок "батьків", отаманів і генералів всіх колорів і ранг. Червоні війська зустрічають ся всюди радісно як освободителі.

Починаєть ся третій період робітничо-селянської влади на Херсонщині, який характеризуєть ся острою зміною до ліпшого у відношеню працюючих до радянської влади. Після припадків на їх долю страждальних пролетаріат і селянство переймають ся свідомістю складности і відвіданости переживаної хвилі і починають брати діяльну участь в боротьбі з контрреволюцією і господарською руїною. Радянська влада остаточно укріплюєть ся, і в порівнування короткої час її владєть ся налашдати адміністраційний апарат і приступити до господарського будівництва.

—Много вже зроблено, а ще більше лишаєть ся зробити, але се вже не страшить працюючих — вони знають шлях, котрий виведе їх з теперішнього тяжкого положеня загальної нужди і господарської руїни. Се шлях радянської влади, дійсної виразительки волі працюючих.

Товариші! Не забувайте про поміч "Укр. Роб. Вістям!"

ПЕРША, РІЛЬНИЧА КОМУНА З КАНАДИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

(Фотографії з життя комуні в Мигаєво, Одеської губернії.)

Загальний вид господарських забудовань і саду комуні.

Члени комуні перед своїм помешканем.